

Grotestraat 68

5836 AH Sambeek

Tel.: 0485-573330

E-mail: mail@bolstersambeek.nl

Website: www.bolstersambeek.nl

Protocol dyslexie

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Definitie dyslexie	2
Dyslexie bij groep 1 & 2	4
Risicoleerlingen in groep 3	12
Risicoleerlingen in groep 4	17
Dyslexie bij groep 5 t/m 8	19
Stap 1: Score overzicht	19
Stap 2: Leesbeeld	21
Stap 3: Het lezen van teksten	23
Stap 4: Spelling	24
Stap 5: Remediering	25
Stap 6: Oudergesprek	26
Stap 7: Gegevens voor dyslexieverklaring	29
Remediering	31
Het vermoeden van dyslexie is er of de dyslexieverklaring is binnen. Wat betekent dit voor de leerkracht?.....	32
Handelingsplan	36

Inleiding

Voor jou ligt het protocol dyslexie van basisschool de Bolster te Sambeek. De vraag of kinderen dyslexie hebben neemt hand over hand toe. De media besteden er veel aandacht aan en ouders volgen de leesvorderingen van hun kind op de voet. Ruim 10% van de kinderen op school heeft problemen met het leren lezen en het toepassen van de spellingsregels. Kunnen we dan spreken van dyslexie? Of heeft het kind een vertraagde leesontwikkeling. Heeft het kind zwakke prestaties op het gebied van lezen en spelling? Dit protocol is ervoor om de leerkrachten een leidraad te geven met betrekking tot lees- en spellingsproblemen. In het protocol staat beschreven, welke toetsen er afgenomen moeten worden als de leerkracht vermoed dat een kind lees- of spellingsproblemen heeft. Ook beschrijft dit protocol hoe jij het beste kunt omgaan met deze resultaten. Aan de hand van deze “kindgegevens” wordt gekeken of een uitgebreid dyslexieonderzoek noodzakelijk is en wat de leerkracht moet doen in de klas mocht er een kind met dyslexie in zitten. Bovenal wordt er beschreven hoe u dit alles duidelijk kunt maken aan de ouders.

Definitie van dyslexie

De stichting Dyslexie Nederland hanteert de volgende definitie:

“Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spelling op woordniveau”.

Het leesproces bij dyslectische leerlingen:

Bij dyslectische leerlingen is het probleem dat deze leerlingen de verbindingen tussen letters en klanken zwak en te weinig gespecificeerd kennen. Waardoor onvolledige of incorrecte klankcodes van woorden in het geheugen worden opgeslagen. Met deze gebrekkige klankcodes komen deze leerlingen vaak niet tot een juiste betekenis van een woord. Zij zijn daardoor geneigd het woord te identificeren via de betekenisrepresentatie van het woord (raden). Dit impliceert dat deze leerlingen volledige woordbeelden als het ware uit hun hoofd moeten leren om een tekst te kunnen ontcijferen. Hierdoor zijn ze zeer inefficiënt aan het lezen. Ze proberen vaak te raden welke betekenis samengaat met het geschreven woord. Naast radende lezers (zie hierboven) zien we in de praktijk ook hardnekkig spellende lezers. Ook zij hebben zwakke verbindingen tussen letters en klanken en daardoor grote moeite met het insijpelen van visuele woordpatronen. Voor hen is de radende strategie geen effectieve compensatiestrategie en daarom blijven zij volharden in het letter – voor – letter verklanken van woorden. Hardnekkig spellend lezen leidt net als radend lezen vaak tot leesfouten en daardoor tot een verkeerde, onvolledige of helemaal geen betekenisactivatie van het woord. Hierdoor treedt geen automatisering van de woordidentificatie op.

Bij dyslectische leerlingen blijken problemen met lezen en spellen vaak samen te gaan, waarbij de problemen bij het spellen vaak groter zijn dan bij het lezen. Lezen is relatief gemakkelijker omdat dit samengaat met spreken, terwijl spellen samengaat met schrijven, dat een motorische activiteit vereist, plangedrag en meer geheugencapaciteit om de volgorde van de letters te onthouden. Bij lezen heb je houvast aan de tekst: je kunt immers terugkijken. Een bijkomende moeilijkheid bij spelling is, dat er tijdens het spellingproces, waarbij klanken, letters of lettercombinaties moeten worden omgezet, meer keuzemogelijkheden zijn, dan bij lezen. Bij het woord ‘geit’ zijn er bijvoorbeeld twee keuzemogelijkheden voor de schrijfwijze van de klinker: ‘ei’ of ‘ij’, terwijl er bij het lezen maar 1 juiste uitspraak is van de klinker.

Dossiervorming bij kinderen met dyslexie.

De inhoud van het dossier van een kind waarvan we vermoeden dat een kind lees- of spellingsproblemen heeft is opgesteld volgens bepaalde richtlijnen. Aandacht wordt in elk geval besteed aan de volgende zaken.

1. Onderkennende diagnose. Genoemd wordt de onderkenning in termen van de stoornis die beschreven staat in de definitie. In concrete termen wordt aangegeven in welke mate is voldaan aan de criteria (achterstand, didactische resistentie), op basis van betrouwbare en valide instrumenten en procedures.

2. Verklarende diagnose. Uitspraken worden gedaan over individugebonden cognitieve factoren en eventueel de onderliggende factoren die in dit geval kennelijk de stoornis veroorzaakt. De uitspraken zijn gebaseerd op gegevens die zijn verkregen met betrouwbare en psychodiagnostische instrumenten en procedures. Aangegeven wordt dat de stoornis niet of niet in beslissende mate het gevolg is van omgevingsfactoren zoals een tekort aan onderwijs.
3. Indicerende diagnose. Het rapport bevat informatie over specifieke pedagogisch-didactische behoeften die met de stoornis samenhangen, de concrete belemmeringen en de eventuele co-morbiditeit voor zover van belang voor de aanpak. Aangegeven wordt dat de onderwijsbelemmeringen niet zijn op te lossen door verwijzing naar een lager niveau van (speciaal) onderwijs, maar vragen om nader te noemen specifieke maatregelen of faciliteiten.

Remedial teaching

Vroegtijdige remediale hulp ten aanzien van de elementaire lees- en spellingshandelingen werpt bij vrijwel alle zwakke lezers vruchten af, ook bij potentieel dyslectische leerlingen. Het is echter niet zo dat daarmee alle lees- en spellingsmoeilijkheden voorgoed verholpen zijn. Hetzelfde geldt voor hulp die in een later stadium van het leesleerproces wordt ingezet. Daarom is bij een aantal leerlingen in de bovenbouw nog steeds ondersteuning nodig bij het technisch lezen en het spellen. Dit is in ieder geval bij leerlingen bij wie dyslexie is vastgesteld. Ondanks systematische oefening blijven de lees- en spellingsprestaties van deze leerlingen doorgaans achter bij die van leeftijdsgenoten. Om die reden zal de begeleiding van deze leerlingen ook voor een deel gericht moeten zijn op compensatie en dispensatie bij het lezen en spellen, zoals het leren gebruikmaken van ondersteunende software bij het lezen en spellen.

In dit protocol is een kind verdacht van dyslexie, wanneer hij op ten minste drie opeenvolgende meetmomenten een E-score haalt op de Drie – minuten – toets (of een vergelijkbare toets) en/of een E-score op de Schaal Vorderingen Spellingsvaardigheid (of een vergelijkbare toets), ondanks extra begeleiding door de leerkracht of leesspecialist op school.

Protocol groep 1 & 2

Volgens de Stichting Dyslexie Nederland kan diagnostiek van dyslexie pas plaatsvinden als een kind een periode van lees- en spellingonderwijs heeft gehad en nadat er een periode van tenminste een half jaar een planmatig opgezette behandeling heeft plaatsgevonden volgens dit protocol. Daarnaast moet er volgens dit protocol tenminste drie opeenvolgende meetmomenten (bij DMT of SVS van Cito) een score op niveau E behaald worden. Dit houdt in dat kinderen pas aan het einde van groep 4 / begin groep 5 gediagnosticeerd kunnen worden. Hoe eerder er echter signalering plaatsvindt hoe kleiner de kans is dat een kind hardnekkige lees- en spellingsproblemen ontwikkelt. Dit geldt ook voor de bijkomende problemen op intellectueel, emotioneel en sociaal gebied.

In groep 1/2 vindt er dus signalering plaats. Het doel van deze fase is te onderzoeken welke kinderen risico lopen problemen te krijgen met (onderdelen van) de leerstof, omdat ze moeite hebben met lezen en spelling.

Op kleuterleeftijd kan een kind opvallen door:

- Een algemeen zwak taalniveau
- Slecht onthouden van versjes
- Moeizaam aanleren van begrippen, kleuren.

Signalen zijn dat kinderen problemen hebben met: Taalontwikkeling
Taalontwikkeling wordt het best ontwikkeld wanneer activiteiten betekenisvol, strategisch zijn en sociaal leren uitlokken. De klasseninrichting, leeromgeving en de eigen inbreng van kinderen is van grote invloed op de mate waarin de kinderen bezig zijn met geschreven taal.

Rond het derde jaar bouwen kinderen een fonologisch bewustzijn op, dat wil zeggen dat ze de klankstructuur van de taal gaan doorzien. Ze kunnen dan manipuleren met meerlettergrepige woorden, lange woorden opdelen in lettergrepen en van losse lettergrepen kunnen ze lange woorden maken.

Het fonemisch bewustzijn, d.w.z. het bewustzijn dat woorden uit losse klanken bestaan, ontwikkelt zich pas veel later.

De drie belangrijkste vaardigheden die kinderen zich verwerven wanneer ze een fonemisch bewustzijn hebben en die een directe relatie hebben met leren lezen zijn:

- Auditieve analyse op klankniveau: hakken.
- Auditieve synthese op klankniveau: plakken.
- Het benoemen van letters.

Kleuters die met een tekort aan bagage de basisschool binnenkomen zijn:

1. Kinderen die opgroeien in een taalarme omgeving.
2. Kinderen die het Nederlands onvoldoende beheersen.
3. Kinderen met hoorproblemen.
4. Kinderen met een taal-, of spraakontwikkelingsstoornis.
5. Kinderen waarvan één of beide ouders moeite hadden met leren lezen.

Kinderen die in de voorschoolse periode weinig ervaring hebben opgedaan met boeken en verhalen zullen meteen vanaf groep 1 begeleid moeten gaan worden. Van belang is dat je in een eerste oudergesprek nagaat hoe er thuis wordt omgegaan met boeken, reclamefolders, kranten, etc. en wat het kind verder aan ervaringen heeft opgedaan met boeken en verhalen.

Checklist voor groep 2

Deze lijst (op blz. 5,6 en 7) wordt ingevuld door de leerkracht voor leerlingen waarbij dat nodig is. Het is voor kinderen waarbij de leerkracht het vermoeden heeft dat het kind mogelijk het risico loopt lees- en/of spellingsproblemen te krijgen.

Naam leerling:

Leeftijd kind:

Groep:

Aanleiding observatie:

Datum observatie:

Bevindingen observatie:.....

Actiepunten na de observatie:

Afspraak evaluatie:

Vervolgacties:

Ingevuld door:

Algemene gedragingen

<i>Ga na wat er voor het kind van toepassing is:</i>	ja	onduidelijk	nee
Het kind is niet zelfstandig	☐	☐	☐
Het kind vertelt niet/weinig in de kring	☐	☐	☐
Is snel afgeleid, vooral bij achtergrondgeluiden	☐	☐	☐
Heeft moeite in een lawaaierige omgeving iets te begrijpen en met luisteren naar personen die zeer snel praten	☐	☐	☐
Volgt zeer nauwgezet de mond van de spreker als het luistert en beweegt zacht de lippen als het luistert	☐	☐	☐
Zegt vaak "hè" of "wat"	☐	☐	☐
Heeft vaak behoefte aan herhaling van opdrachten en informatie	☐	☐	☐
Luistert niet, lijkt afwezig als anderen praten	☐	☐	☐

Verbaal geheugen

<i>Ga na wat er voor het kind van toepassing is:</i>	ja	onduidelijk	nee
Kan slecht veel gehoorde kinderrijmpjes en kinderliedjes opzeggen	☐	☐	☐
Heeft moeite met het noemen van namen van vriendjes en bekenden	☐	☐	☐
Heeft een slecht geheugen voor bekende volgorde/reeksen, zoals de dagen van de week en het alfabet	☐	☐	☐
Herkend slechts een deel van een lijst woorden of aanwijzingen, gewoonlijk herinnert hij zich slechts het laatste of het eerste wat is gezegd.	☐	☐	☐

Opstelling tegenover taal/lezen:

	ja	onduidelijk	nee
Het is niet met schrijven bezig	☐	☐	☐
Het toont geen interesse voor lezen	☐	☐	☐
Is niet aandachtig tijdens het voorlezen	☐	☐	☐
Het is niet in boeken geïnteresseerd	☐	☐	☐
Het probeert niet zelf te lezen	☐	☐	☐

Spraak-taalontwikkeling

1. Actief taalgebruik

Ga na welke items op het kind van toepassing zijn:

- Laat toonloze lettergrepen weg, bijvoorbeeld naan i.p.v. banaan.
- De spraak is moeilijk te verstaan; de ouder of de leerkracht moet de spraak van het kind “vertalen” naar onbekende luisteraars.
- Verwisselt vaak klanken, bijvoorbeeld ‘loom’ voor ‘room’
- Laat vaak klanken weg, bijvoorbeeld ‘ka’ voor ‘kat’ of ‘pons’ voor ‘spons’.
- Spreekt zeer snel, jaagt de woorden er als het ware doorheen.
- Draait klanken in een woord om, bijvoorbeeld ‘atuurvon’ voor ‘avontuur’ of ‘hostipaal’ voor ‘hospitaal’.
- Gebruikt eigengemaakte woorden, bijvoorbeeld ‘alobatik’ voor ‘acrobaat’.
- Vervangt woorden met woorden die uit dezelfde klanken bestaan, bijvoorbeeld ‘wat/dat’.

2. Expressief gedrag

Ga na wat op het kind van toepassing is:

- Maakt vaak van pauzes en stopwoordjes gebruik, zoals ‘um, je weet wel’.
- Maakt vaak gebruik van ‘het, zij’ zonder er rekening mee te houden waar deze woorden naar verwijzen.
- Interrumpeert vaak de spreker; wacht niet op zijn beurt om te kunnen praten.
- Herhaalt woorden en zinnen terwijl hij probeert op een woord te komen, bijvoorbeeld: ‘hij gaat naar de ... naar de ... naar de winkel.’
- Laat een slechte opbouw en weinig details zien wanneer hij een verhaal vertelt.
- Biedt irrelevante informatie wanneer hij verwijst naar een gebeurtenis of verhaal.
- Veelvuldig gebruik van incomplete zinnen en verbeteringen.
- Heeft een beperkte woordenschat; veelvuldig gebruik van niet-specifieke woorden, bijvoorbeeld ‘spul’ of ‘ding’.
- Kan niet duidelijk het onderwerp van het gesprek aangeven; veelvuldige en abrupte veranderingen van het ene onderwerp naar het andere.
- Heeft problemen met het leren van Nederlands als tweede taal (bij dialectsprekers en allochtone kinderen.)
- Verkeerde uitspraak, bijvoorbeeld laat ‘ch’ in ‘sch’ weg: ‘saap’.
- Maakt grammaticale fouten, inclusief weglaten van letters op het einde van het woord. Bijvoorbeeld “We hebben twee boome”.

3. Begrijpend luisteren

Ga na wat voor het kind van toepassing is:

- Begrijpt vaak de uitleg, aanwijzingen, opdrachten of vragen niet.
- Wacht lang voordat hij op gesproken taal reageert.
- Steunt op context en visuele aanwijzingen om te begrijpen wat er gezegd is.
- Begrijpt lange en complexe zinnen en aanwijzingen slecht.
- Begrijpt niet gemakkelijk de hoofdgedachte van een verhaal.
- Begrijpt slecht begrippen als tijd, bijvoorbeeld ‘gisteren’, ‘morgen’. Volgorde, bijvoorbeeld ‘eerste/laatste’ of ‘voor/na’. Ruimtelijke aanwijzingen, bijvoorbeeld ‘onder/boven’, ‘links/rechts’.
- Heeft moeite om belangrijke en niet belangrijke informatie te onderscheiden.
- Kan een voorgelezen verhaal niet navertellen.

4. Fonemisch bewustzijn:

a. Algemeen: Ga na welke items op het kind van toepassing zijn:

- Begrijpt het rijmen niet en beleeft er geen plezier aan.
- Kan liedjes niet ritmisch zingen.

- Heeft moeite met klappen van het aantal lettergrepen in een woord.
- Heeft moeite met het identificeren van de beginklank van een woord.
- Heeft moeite met eenvoudige letter-klankkoppeling (kent bijvoorbeeld niet beginletter eigen naam).

b. Meer specifiek: Welke van de onderstaande activiteiten kan het kind?

- Sorteren van klanken. Het kind moet woorden herkennen of noemen die met dezelfde klank beginnen.
U laat bijvoorbeeld afbeeldingen van een kat, hond, leeuw en een koe zien en vraagt: Welke dieren beginnen met een 'k'? Of het kind wordt gevraagd woorden te noemen die met een 'd' beginnen
- Het samenvoegen van klanken tot een woord
U spreekt een aantal geïsoleerde klanken uit, bijvoorbeeld 'k'a't' en het kind moet reageren door 'kat' te zeggen.
- Het isoleren van klanken, bijvoorbeeld de begin-, midden- en eindklanken van een bepaald woord.
U vraagt: wat is de middelste klank van het woord boom? Het kind moet reageren met 'oo'.
- Klanken toevoegen of vervangen.
Bijvoorbeeld: Als je de 'p' van 'pen' weglaat, welk woord hoor je dan? Als de middelste klank bij 'bas' vervangt door een 'u', welk woord krijg je dan?
- Het onderscheiden van klanken waaruit een woord bestaat.
U zegt 'kat' en het kind moet reageren door opeenvolgende fonemen waaruit het woord bestaat te noemen, namelijk /k/a/t/.

5. Kennis van letters: Welke letters kent het kind?

- Het kind kent de beginletter van de eigen naam niet
- Het kind kan geen beperkt aantal (4 – 5) letters onthouden, die binnen een periode van twee weken zijn aangeleerd.

Omcirkel de letters die het kind kent:

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Samenvatting: De problemen van het kind zitten op het gebied van:

	ja	onduidelijk	nee
1. Algemene kindkenmerken Toelichting:	☐	☐	☐
2. Spraak-/taalontwikkeling Toelichting:	☐	☐	☐
3. Begrijpend luisteren Toelichting:	☐	☐	☐
4. Fonemisch bewustzijn Toelichting:	☐	☐	☐
5. Kennis van letters Toelichting:	☐	☐	☐

De volgende 7 aspecten zijn wat betreft lezen en spelling van belang bij leerlingen van 3, 4 en 5 jaar :

1. **Boekoriëntatie:** de mate waarin een 3, 4 of 5 jarige begrijpt dat illustraties en tekst samen een verhaal vertellen, dat een boek van voor naar achter gelezen wordt en dat je vragen kunt stellen over een boek.

2. **Verhaalbegrip**

Fasen bij het voorlezen:

* Voor het lezen

Je stelt vragen naar aanleiding van de voorkant van het boek, je prikkelt de kinderen en probeert met elkaar van gedachten te wisselen over de mogelijke inhoud, je maakt het spannend. De voor-, achter, binnenkant en rug van het boek worden verkend.

* Tijdens het lezen

Kinderen kunnen meekijken met het boek waaruit voorgelezen wordt. Stop tussendoor met lezen en ga in op de reacties en de opmerkingen van de kinderen. Laat voorstellen doen over het vervolg. Als kinderen al kunnen lezen, denk aan prentenboeken, geef ze dan een moment waarop ze mogen vertellen over het boek.

Nagaan of kinderen het begrepen hebben, leg moeilijke woorden uit in de context van het verhaal, laat af en toe stiltes vallen, stel niet teveel vragen met name waarom – vragen kunnen bedreigend zijn voor kinderen. Praat samen over het verhaal en laat een boek dat kinderen leuk vinden vaker terugkomen. **Voorlezen is effectiever naarmate er meer interactie mogelijk is. Lees daarom voor aan een groepje van maximaal 5 à 6 kinderen.**

De minimum spreeknormen per leeftijd:

Op driejarige leeftijd:

- Het kind spreekt (deels correct) in zinnen van drie tot vijf woorden
- De opbouw van zinnen wijkt vaak nog (sterk) af van die van volwassenen:
 - * Ik is bij de wei hardgelopen.
 - * Ik heef ook een ballon kreeg, rooie.
- Ongeveer driekwart van wat een kind zegt is verstaanbaar voor anderen.

Op vierjarige leeftijd:

- Het kind kan spreken in korte, enkelvoudige zinnetjes:
 - * Ik ben gisteren naar oma geweest.
 - * Wat moet ik nu gaan doen?
- De woorden zijn nog niet altijd goed verbogen:
 - * Ik heb de stoel omgeslaagd.
 - * Ik vind dit beterder.

Op vijfjarige leeftijd:

- Het kind kan spreken in redelijk goed gevormde, samengestelde zinnen:
 - * En toen ben ik hard naar huis gelopen, want het was al laat.
 - * Ik was al thuis, maar mijn broertje nog niet.
- Vrijwel alles wat het kind zegt is goed te volgen.

Wanneer moet je nu verder gaan kijken? Als je merkt dat het kind bij de algemene taalontwikkeling:

- De minimumspreeknormen niet haalt
- Mondelinge taalvaardigheid beduidend zwakker is dan gemiddeld
- Weinig praat
- Geremd is in het (verbaal) uiten van zichzelf
- Moeite heeft met het begrijpen van verbale opdrachten
- Een zwakke zinsbouw heeft
- Een beperkte woordkeus heeft
- Een zwakke luisterhouding heeft bij het voorlezen
- Een zwakke luisterhouding heeft bij kringgesprekken
- Moeite heeft met het onthouden van rijmpjes en gedichtjes.

3. **Functies van geschreven taal** Om in groep 3 goed te kunnen starten met technisch lezen dient de functie van geschreven taal voor een kind duidelijk te zijn. Waarom schrijf je zaken op of moet je kunnen lezen? Met een lijstje kun je bijvoorbeeld iets onthouden, in een boek kun je iets opzoeken en met een brief kun je iemand die ver weg woont iets vertellen. Ook gaan ze inzien dat wat je hoort, je ook kunt zien door het op te schrijven of voor te lezen. In functionele contexten als speelhoeken over postkantoor, restaurant of winkel en in een voorleeshoek ontdekken ze deze relaties spelenderwijs.

4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal

De meeste kinderen gaan op een gegeven moment zelf experimenteren met letters. Wanneer het kind helemaal geen interesse heeft in het zelf "schrijven" of in de tweede helft van groep 2 alleen nog maar krabbels maakt is het van belang voor de lees/schrijfontwikkeling dat je daar aandacht aan besteedt. Bij "risico" kleuters blijken schrijfactiviteiten een positief effect te hebben op het aanvankelijk leesproces in groep 3.

In de begeleiding zijn drie zaken van belang:

- er moet een zinvolle aanleiding zijn om te schrijven.
- het schrijven moet een doel hebben.
- het schrijven moet aan iemand gericht zijn.

Materialen: papier, stiften, potloden, verf, krijt, pen, stempels, computer

Doelen: brief aan opa of oma, verjaardagsfeestje, boodschappenlijstje, wensenlijstje, versjes.

Schrijf bij een tekening wat het kind bedoeld heeft te tekenen, maak er een verhaal van. Woordkaartjes en pictogrammen in het lokaal hangen.

Verbeter nooit spelfouten in de schrijfproducten van kleuters, zet alleen het juiste woordbeeld erbij. (als je vindt dat de leerling daaraan toe is.)

5. Taalbewustzijn

Wanneer kinderen taalvaardiger worden, leren zij zich naast de inhoud van taal ook te richten op vormaspecten van taal die zij spreken. Zinnen bestaan uit losse woorden, woorden kunnen uit verschillende lettergrepen bestaan,

onderscheid tussen enkelvoud en meervoud. **Kortom verschil tussen vorm en inhoud.**

Twee vaardigheden zijn van groot belang: **klankonderscheiding en klankarticulatie**. Bij klankonderscheiding komt het erop aan dat kinderen in staat zijn via het gehoor spraakklanken van elkaar te onderscheiden. Bij klankarticulatie gaat het erom dat kinderen spraakklanken in woorden correct uitspreken.

Klank onderscheiding en klankarticulatie zijn belangrijke voorwaarden voor de ontwikkeling van het fonologisch bewustzijn.

Het taalbewustzijn bij oudste kleuters wordt vastgesteld met de Cito-toets: Taal voor Kleuters. Deze toets bevat onderdelen: klank en rijm, laatste en eerste woord horen, schriftoriëntatie, auditieve oefeningen. Deze toets neem je medio en eind groep 2 af.

Aandacht voor de begeleiding:

- Opdelen van zinnen in woorden
- Opdelen van samengestelde woorden in afzonderlijke componenten
- Opdelen van woorden in lettergrepen
- Verbinden van lettergrepen tot woorden
- Opzeggen van rijmpjes samen met iemand anders
- Alleen opzeggen van rijmpjes
- Herkennen van eindrijm
- Toepassen van eindrijm
- Herkennen van beginrijm
- Toepassen van beginrijm
- Klinker in een woord isoleren
- Auditieve analyse op klankniveau
- Auditieve synthese op klankniveau
- Letters kunnen benoemen.

Kinderen zullen eerst bepaalde structuren herkennen en daarna deze pas zelf toepassen. Aan zelf rijmwoorden bedenken zijn de meeste kinderen pas toe in de tweede helft van groep 1 of begin groep 2.

Eindrijm is gemakkelijker dan beginrijm.

Aan activiteiten op klankniveau zijn de meeste kinderen pas toe in de tweede helft van groep 2 of begin groep 3.

6. Alfabetisch principe

Kleuters die belangstelling hebben voor geschreven taal doen vaak al wat letterkennis op. Met name in woorden die kinderen vaak tegenkomen, denk hierbij aan het pak melk op de tafel, pot pindakaas, etc. Een moeilijkheid bij het ontdekken van klank – letterrelaties is dat kinderen in aanraking komen met allerlei lettertypen: Hoofdletters, Kleine letters, Drukletters en geschreven letters. Kinderen hebben daarom over het algemeen meer tijd nodig om letterkennis op te bouwen.

7. Functioneel schrijven en lezen

Dit tussendoel heeft een nauwe relatie met alle eerder genoemde tussendoelen. Met name risicokleuters hebben er belang bij met zoveel

mogelijk letterkennis naar groep 3 te gaan. Dit maakt het lezen namelijk eenvoudiger. Letterkennis is vast te stellen door het kind de letters te laten stempelen die het zegt te kennen. Controleer daarna of hij/zij de letters ook kan benomen.

Een bekend verschijnsel dat een signaal kan zijn voor dyslexie is moeite hebben met het onthouden van willekeurig reeksen:

- het onthouden van namen van klasgenootjes
- het kennen van de kleuren
- getallenrij
- versjes en liedjes
- letterkennis
- woordherkenning
- het vlot verwoorden
- woordvinding

Eind groep 2 moeten leerlingen in staat zijn om een aantal willekeurige reeksen te automatiseren:

Denk hierbij aan:

- * het onthouden van kleuren
- * het onthouden van namen van dagdelen
- * het onthouden van liedjes
- * het onthouden van de dagen van de week in de juiste volgorde
- * het onthouden van de namen van de kinderen van de klas

Wat te doen in groep 2?

Algemeen: Begeleid taalspelletjes in een kleine groep (juist voor risicoleerlingen). Ga uit van geobserveerde/gesignaleerde problemen. Voer veel gesprekjes.

Accent op fonemisch bewustzijn:

- Rijmspelletjes, rijmoefeningen
- Allitereren: Ik zoek een woord met een “k”, ik zoek een plaatje met een “k”, wie heeft een naam met een “k”.
- Klanken vervangen: kan, nu hoor ik aan het eind een “r”, welk woord wordt het dan?
- Klanken toevoegen
- Syntheseoefeningen (bijv. in een verhaal)
- Waar staat de letter? (voor- of achteraan, in het midden)
- Letters verwisselen: dikke boeken – bikke doeken – dikke koeken
- Woordenschattoefeningen (omschrijven, uitleggen)
- Enkele letters leren: Letterboeken, kijk mijn letter, magnetische letters, letterstempels, centrale letter bij een thema, ABC – muur.

Risicoleerlingen in groep 3

Rond de herfstvakantie brengt de leerkracht de leesontwikkeling van alle leerlingen in kaart met gebruikmaking van enkele individueel af te nemen toetsen.

Stappen	Moment in de tijd	Actie door leerkracht, IB en RT
Stap 1	Aanvang groep 3	Beginsituatie vastleggen van alle leerlingen: aanvang leesonderwijs
Stap 2	Oktober	Meetmoment 1: Herfstsignalering Lees- en schrijfvaardigheden toetsen van alle leerlingen: Handelingsplan voor zwakke lezers opstellen
Stap 3	Oktober – Februari	Interventieperiode 1: Elementaire leeshandeling
Stap 4	Februari	Meetmoment 2: Letterkennis en elementaire lees- / spelhandeling Dit meetmoment vindt plaats nadat alle letters in de methode zijn aangeboden. Lees/spellingvaardigheden toetsen van alle leerlingen. Effect interventie van zwakke lezers vaststellen en handelingsplan bijstellen.
Stap 5	Februari – Maart	Interventieperiode 2: Volledigheid letterkennis en decodeersnelheid.
Stap 6	Eind Maart	Meetmoment 3: Letterkennis en decodeersnelheid. Tussenmeting van de leesvaardigheid bij de zwakke lezers. Effect interventie van zwakke lezers vaststellen en handelingsplan bijstellen.
Stap 7	Maart – Mei	Interventieperiode 3: Automatisering van het leesproces.
Stap 8	Eind Mei – Begin Juni	Meetmoment 4 en Eindevaluatie: Lees- en schrijfvaardigheden toetsen van alle leerlingen. Eindsituatie en effecten van interventies vastleggen in leerlingrapport. Advies begeleiding in groep 4 formuleren en bespreken met de leerkracht van groep 4.

Stap 1: Beginsituatie vastleggen: Aan het begin van het schooljaar stelt de leerkracht voor elke leerling vast hoe groot de letterkennis is, of de fonologische vaardigheden voldoende zijn ontwikkeld en in hoeverre de leerling al kan lezen. Dit zal in belangrijke mate gebeuren op basis van de eindevaluatie van groep 2. Leerlingen die vanaf het begin van groep 3 in de gaten gehouden dienen te worden, zijn kinderen met zwakke spraaktaalontwikkeling, kinderen met een zwakke ontwikkeling van de geletterdheid en kinderen die het Nederlands als tweede taal verwerven.

Stap 2: Meetmoment 1 (oktober):

Rond de herfstvakantie vindt de herfstsignalering plaats. Het doel van deze signalering is om na ongeveer 6 weken leesonderwijs de auditieve vaardigheden, de letterkennis en de decodeervaardigheden na te gaan bij alle leerlingen. De toetsen in de herfstsignalering worden afgenomen door de leerkracht. Die krijgt d.m.v. deze toetsen een zeer gedetailleerd beeld van de leesontwikkeling van de leerlingen in de groep en worden zwakke lezers beter en eerder gesignaleerd dan met toetsen uit de methode. Toetsen die hiervoor te gebruiken zijn: Grafementoets, Fonementoets, Woorden lezen en tekst lezen. Dit zit verwerkt in de nieuwste methode Veilig leren lezen en die gebruikt de Bolster.

Stap 3: Interventie 1 (oktober – februari):

Alle leerlingen die op 1 of meerdere toetsen van de herfstsignalering uitvallen, hebben extra aandacht nodig. Samen met de IB-er wordt besproken hoe die begeleiding eruit zal gaan zien, wie daarbij betrokken zijn en er wordt een handelingsplan opgesteld.

Stap 4: Meetmoment 2 (februari):

Op het moment dat alle letters zijn aangeboden in de methode worden bij alle leerlingen opnieuw de letterkennis en de elementaire lees- en spellingsvaardigheden getoetst.

Stap 5: Interventie 2 (februari – eind maart):

In deze interventieperiode is de aandacht met name gericht op het opbouwen van een volledige letterkennis en het verbeteren van de decodeervaardigheden. Naast accuratesse gaat ook steeds meer de leessnelheid een rol spelen. Naarmate de leeservaring toeneemt, zal bij de meeste leerlingen het leesproces steeds meer geautomatiseerd verlopen.

Stap 6: Meetmoment 3 (eind maart):

In maart worden de Drie – Minuten – Toets (DMT) en AVI – kaarten afgenomen bij alle leerlingen. De meeste scholen hebben deze toetsen al voor dat moment op hun toetskalender staan. Daarnaast is dit ijkpunt ervoor bedoeld om bij de leerlingen die extra leesbegeleiding krijgen een korte tussentijdse effectmeting te doen, om zo het handelingsplan te kunnen bijstellen.

Stap 7: Interventie 3 (eind maart – eind mei)

Deze interventie periode is in feite een vervolg op interventie 2. Voor sommige zwakke lezers zal de begeleiding iets worden geïntensiveerd als gevolg van

tegenvallende resultaten op de tussenmeting. Voor de meeste andere kinderen kan het al eerder opgestelde handelingsplan verder worden uitgevoerd. De interventie is steeds meer gericht op de automatisering van het leesproces.

Stap 8: Meetmoment 4 en eindevaluatie (eind mei / begin juni)

In mei worden enkele genormeerde toetsen afgenomen bij alle leerlingen.

Aanvullend op deze toetsen gaat de leerkracht bij de zwakke leerlingen de letterkennis en de auditieve vaardigheden na. Vervolgens wordt er een eindverslag gemaakt van alle leerlingen van groep 3. Voor leerlingen die extra leesbegeleiding hebben gehad wordt het leerlingenrapport ingevuld. Samen met de IB-er formuleert de leerkracht handelingsadviezen voor de leerkracht van groep 4.

Suggesties voor genormeerde toetsen voor groep 3 met bijbehorende meetmomenten:

Vaardigheid	Meetinstrument	Okt	Febr	Mrt	Mei
Auditieve vaardigheden: - Auditieve analyse - Auditieve synthese	Toets voor auditieve analyse Toets voor auditieve synthese	* *	* *	* *	* *
Technisch lezen: Letterniveau: Woordniveau: Tekstniveau:	Grafementoets Fonemendictee Toets woorden lezen Cito LVS DMT Toets tekst lezen (ELLO) Leestekst tussentoets ELLO AVI – kaarten	* * *	* * * *	* * * *	* * * *
Begrijpend lezen	Leestekst Tussentoets ELLO Leesbegrippenkaart bij AVI Cito LVS lezen met begrip - SBR (schaalbetekenisrelaties) - SVR (schaalverwijsrelaties) Taaltoets Alle Kinderen - tekstbegrip		*	*	* * *
Begrijpend Luisteren	Cito LVS Luisteren 1		*		*
Spelling	Cito LVS Schaal Vorderingen in spellingvaardigheid (SVS-1) Evt. PI-dictee van Geelhoed Evt. PI-dictee van Struiksmā		* * *	* *	* * *
Woordenschat	Cito LVS woordenschattoets Taaltoets Alle Kinderen (woordenschat)		*		* *

Naast toetsgegevens over de leesvaardigheid, leveren observaties relevante informatie op over de begeleiding van risicoleerlingen. In de tabel hieronder staan observatiepunten die van belang zijn om een goed handelingsplan op te kunnen stellen.

Observaties ter aanvulling op de toetsresultaten

<p>Taakwerkhouding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leesplezier / motivatie. - Concentratie tijdens lezen / Schrijven. - Taakgerichtheid tijdens lezen / schrijven 	<p><i>Is het kind gemotiveerd om te lezen en te schrijven Kan het kind geconcentreerd lezen / schrijven? Hoe lang kan hij in de groep bezig zijn met lezen / schrijven? Op welk tijdstip van de dag kan de begeleiding het beste plaatsvinden? Hoe lang kan hij tijdens 1 op 1 situaties bezig zijn met lezen / schrijven? Is de leerling voldoende betrokken bij het lezen / schrijven of is hij vaak met wat anders bezig of aan het dagdromen.</i></p>
<p>Aanpakgedrag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zelfreflectie en Zelfverbetering - Strategiegebruik tijdens lezen / schrijven - Zelfstandig lezen wel/niet mogelijk. 	<p><i>In welke mate verbetert de leerling zijn lees/schrijffouten? In welke mate gebruikt de leerling leesstrategieën? Welke strategieën gebruikt hij? Kan de leerling zelfstandig een boek lezen?</i></p>
<p>Geheugen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tijdens het lezen / schrijven - Instructie 	<p><i>Kan de leerling woordbeelden goed onthouden? Kan de leerling de rode draad van het verhaal vasthouden tijdens het lezen? Kan de leerling instructies en opdrachten goed onthouden?</i></p>
<p>Emotionele factoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emotionele reactie op de leesproblemen - Zelfvertrouwen tijdens lezen / schrijven 	<p><i>Laat de leerling blijken dat hij last heeft van de leesproblemen? Zo ja, waar blijkt dat uit? Heeft de leerling een laag zelfbeeld tijdens lees-/schrijfactiviteiten? Is er sprake van faalangst bij het lezen/schrijven.</i></p>
<p>Leerbaarheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Is de leerling voldoende leerbaar? 	<p><i>Pikt de leerling voldoende op van de extra interventies? Zo ja, waaruit blijkt dat?</i></p>
<p>Thuisituatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leescultuur thuis 	<p><i>Wordt er thuis veel (voor)gelezen? Wat zijn de verwachtingen van de ouders naar het kind? Wordt er thuis leeshulp aangeboden? Zo ja, hoe gaat dat? Zo nee, is het mogelijk? Komen er lees/spellingsproblemen in de familie voor?</i></p>
<p>Klas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reacties van de groep op leesprestaties - Leescultuur in de klas 	<p><i>Voelt de leerling zich voldoende geaccepteerd door de klasgenoten? Hoe reageert de groep op de zwakke leesprestaties van de leerling? Is er voldoende lees/schrijfmateriaal in de klas voor de leerling? Is er voldoende tijd voor extra</i></p>

	<i>begeleiding van de leerling?</i>
Voorkeuren van de leerling: - Hobby's en interessegebieden - Vormgeving van lesmateriaal	<i>Welke onderwerpen spreken de leerling het meest aan?</i> <i>Heeft de leerling voorkeur voor boeken met illustraties of juist niet? Heeft de leerling voorkeur voor een bepaald lettertype? Heeft de leerling voorkeur voor een bepaalde lettergrootte?</i>

(Risico)leerlingen in groep 4

In groep 4 kunnen leerlingen om verschillende redenen vastlopen bij het leren lezen. De meest voorkomende kwetsbare groepen zijn:

- Zwakke lezers uit groep 3 (leerlingen met matige lees- en spellingsproblemen of leerlingen met ernstige lees- en spellingsproblemen)
- Leerlingen met een specifieke uitval (spraak- taalontwikkelingsstoornissen, kinderen met ADHD en kinderen die autistiform gedrag vertonen)
- Zittenblijvers
- Tweede Taal – Leerders

Het stappenplan van groep 4:

Stappen	Moment in de tijd	Actie door leerkracht, IB en RT
Stap 1	Aanvang groep 4	Beginsituatie vastleggen van alle leerlingen: plan van aanpak voor zwakke lezers.
Stap 2	Aanvang groep 4 - Oktober	Interventieperiode 1
Stap 2	Oktober	Meetmoment 1: Lees- en schrijfvaardigheden toetsen van alle leerlingen: Handelingsplan op of bij stellen voor zwakke lezers.
Stap 3	Oktober – Begin Februari	Interventieperiode 2
Stap 4	Begin Februari	Meetmoment 2: Lees- en schrijfvaardigheden toetsen van alle leerlingen. Effect interventie van zwakke lezers vaststellen en handelingsplan bijstellen.
Stap 5	Begin Februari – Eind Maart	Interventieperiode 3
Stap 6	Eind Maart	Meetmoment 3: Tussenmeting van de lees- en schrijfvaardigheden bij de zwakke lezers. Effect interventie van zwakke lezers vaststellen en handelingsplan bijstellen.
Stap 7	Begin April – Eind Mei	Interventieperiode 4
Stap 8	Eind Mei	Meetmoment 4 en Eindevaluatie: Lees- en schrijfvaardigheden toetsen van alle leerlingen en eindsituatie vastleggen in leerlingrapport. Voor zwakke leerlingen de effecten van de interventies en de eindsituatie beschrijven; Advies begeleiding in groep 5 formuleren en bespreken met de leerkracht van groep 5.

Concrete suggesties voor genormeerde toetsen voor groep 4 met bijbehorende meetmomenten staan in onderstaand schema:

Vaardigheid	Meetinstrument	Okt	Jan/ Febr	Mrt/ Apr	Mei/ Juni
Technisch lezen: Woordniveau:	Cito LVS Drie-Minuten-Toets	*	(*)	*	*
	Een-Minuuut-Toets	*	*	*	*
	Klepel		*		*
Tekstniveau:	AVI – Kaarten	*		*	(*)
	Cito LVS Leestempo		*		*
Begrijpend lezen	Leesbegrippskaart bij AVI	*		*	
	Cito LVS lezen met begrip	*	*		*
	Cito LVS Toetsen Begrijpend Lezen				*
	Cito LVS Clib-toetsen				*
Begrijpend Luisteren	Cito LVS Luisteren 1		*		*
Spelling	Cito LVS Schaal Vorderingen in spellingvaardigheid (SVS-1)		*		*
	Evt. PI-dictee van Geelhoed	(*)	*	(*)	
	Evt. PI-dictee van Struiksmā	*	*	*	*
Woordenschat	Cito LVS woordenschattoets	*		*	
	Taaltoets Alle Kinderen (woordenschat)				*

Voor leerlingen uit groep 4 zijn de volgende streefdoelen van belang:

- De LVS toetsen moeten minimaal op een C gescoord worden.

Dyslexie bij groep 5 t/m 8

Deze stappenkaart (blz. 19, 20 en 21) wordt ingevuld bij leerlingen waar de leerkracht een vermoeden van heeft dat ze dyslexie hebben.

STAP 1: Score – overzicht lezen

Bekijk bij de drie achtereenvolgende keren dat we de DMT afnemen wat de toetsscore van dit kind is:

Naam leerling:

Drie – minuten - test (DMT)

Datum afname:

DL:

DMT Kaart 1: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

DMT Kaart 2: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

DMT Kaart 3: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

Achterstand:

Leerrendement:

Drie – minuten - test (DMT)

Datum afname:

DL:

DMT Kaart 1: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

DMT Kaart 2: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

DMT Kaart 3: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

Achterstand:

Leerrendement:

Persoonlijk leerrendement:

Drie – minuten - test (DMT)

Datum afname:

DL:

DMT Kaart 1: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

DMT Kaart 2: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

DMT Kaart 3: Ruwe score: DLE = maanden. Cito – norm = niveau

Achterstand:

Leerrendement:

Persoonlijk leerrendement:

Aandachtspunten bij het invullen:

Ruwe score: Noteer het aantal gelezen woorden minus het aantal fout gelezen woorden.

Didactische leeftijd: deze kan als volgt worden bepaald. Een schooljaar loopt van september tot en met juni. Dit zijn 10 maanden. De didactische leeftijd wordt gemeten vanaf het begin van het leerproces in september groep 3. (DL = 1) De scores die de leerling behaalt worden omgezet in een didactisch leeftijdsequivalent

(DLE). Het DLE geeft aan welke prestatie de gemiddelde leerling bij een bepaald aantal onderwijsmaanden levert. De achterstand wordt bepaald door het DL af te zetten tegen het DLE.

DMT kaart ruwe score: noteer het aantal gelezen woorden minus het aantal fout gelezen woorden. Dit geeft een beeld over de nauwkeurigheid en het leestempo. Men kan ook een foutenpercentage berekenen, dit komt aan bod bij de vergelijking van de Brus en de Klepel.

Leerrendement: dit rekt u als volgt uit:

Didactische leeftijdsequivalent : didactisch leeftijd. (DLE : DL = leerrendement)

Een leerling behaalt eind groep 4 (DL = 20 maanden) een DLE van 8 maanden op een afgenomen toets. Het leerrendement bedraagt $8 : 20 = 40\%$

Persoonlijk leerrendement: dit is de mate van vooruitgang tussen de opeenvolgende meetmomenten.

Een leerling behaalt eind groep 3 (DL = 10 maanden) een DLE van 7 maanden. Het leerrendement is dan 70%. Met kerst groep 4 (DL = 14 maanden) behaalt deze leerling een DLE van 9 maanden. Dit is een leerrendement van 64%.

Formule persoonlijk leerrendement is: $(DLE_2 - DLE_1) : (DL_2 - DL_1)$.

In bovenstaand voorbeeld: $(9 - 7) : (14 - 10) = 2 : 4 = 50\%$

Op deze manier signaleert men nog nauwkeuriger de vorderingen van de leerling.

STAP 2: Het bepalen van het leesbeeld:

De leerling heeft drie E's gescoord bij de DMT. Om een duidelijker beeld te krijgen van waar de problemen zitten bij dit kind neemt u ook nog de volgende toetsen af:

Naam leerling:

BRUS (EMT) A / B

Datum afname:

DL:

Ruwe score:

DLE:

Standaardscore:

Achterstand:

Leerrendement:

Klepel A / B

Datum afname:
DL:
Ruwe score:
DLE:
Standaardscore:
Normen:
Achterstand:
Leerrendement:

Aandachtspunten bij afname:

Versie: Voor de Brus en de Klepel zijn allebei een A - en een B – versie. Als je voor de Brus de A – versie hebt gebruikt, dien je dit ook voor de Klepel te doen.

Leesbeeld: Voor het bepalen van het leesbeeld van een kind zie de tabel op de volgende bladzijde.

Vanaf leesbeeld 4 worden de leesbeelden beschreven en worden er didactische en orthodidactische aanwijzingen gegeven. Deze aanwijzingen kunnen gebruikt worden voor het opstellen van een handelingsplan. De resultaten van het handelingsplan, het al dan niet behalen van doelen die gesteld zijn, geven informatie over de achterstand en de didactische resistentie (hardnekkigheid).

Naast het eerder genoemde criterium van op ten minste drie opeenvolgende meetmomenten een E-score voor lezen- en/of spelling kan de aanwezigheid van een (ernstig) probleem met de woordidentificatie (leesbeeld 9), een indicatie zijn voor dyslexie.

Negen woordleesprofielen: Leesbeeld

Niveau-aanduiding	Test EMT & Klepel	Discrepantie-aanduiding	Beeld
Normale woordlees - prestatie	EMT en Klepel worden beide + gescoord	DIS (EMT > Klepel)	1
		OMDIS (EMT < Klepel)	2
		NONDIS (scoreverschil kleiner dan 3 punten)	3
Zwakke woordlees - prestatie	EMT en Klepel worden respectievelijk + - of - + gescoord	DIS (EMT > Klepel)	4
		OMDIS (EMT < Klepel)	5
		NONDIS (scoreverschil kleiner dan 3 punten)	6
Slechte woordlees - prestatie	EMT en Klepel worden beide - gescoord	DIS (EMT > Klepel)	7
		OMDIS (EMT < Klepel)	8
		NONDIS (scoreverschil kleiner dan 3 punten)	9

DIS: er is een discrepantie tussen de twee scores, waarbij de EMT-score 3 of meer punten hoger is dan de Klepel-score.

OMDIS: Er is een omgekeerde discrepantie tussen de twee scores, waarbij de EMT-score 3 of meer punten lager is dan de Klepel.

NONDIS: Er is geen discrepantie tussen de twee scores: met andere woorden het verschil in standaardscores is kleiner dan 3 punten.

De leesbeelden: (zie laatste kolom tabel)

Leesbeeld 1, 2 & 3: worden verder buiten beschouwing gelaten, omdat het specificaties van een leesniveau zijn dat als “normaal” wordt beschouwd.

Bij leesbeeld 4, 5, 6, 7, 8 & 9: is er meer aan de hand. In de Klepel – toetsklapper vorm A en B staat in de handleiding vanaf bladzijde 31 omschreven wat er bij de verschillende beelden aan de hand is. Bij leesbeeld 9 moet je denken aan dyslexie.

STAP 3: Het lezen van teksten

Wanneer een leerling 3 E's scoort op de DMT ga je kijken hoe het lezen van teksten gaat bij deze leerling.

Naam leerling:

AVI kaarten:

Datum van afname:

DL :

AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:

AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:

AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:

AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:

AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:

DLE :

Achterstand : maanden.

Leestempo – en leestechiek:

Datum van afname:

DL:

DLE:

Achterstand:

STAP 4: Score – overzicht Spelling:

Wanneer een kind 3 E's scoort voor spelling wordt dit spellingsoverzicht ingevuld.

Naam leerling:

Woorddictee:

Cito SVS

Datum van afname:

DL:

Score volgens Cito (A,B,C,D,E):

DLE:

Cito SVS

Datum van afname:

DL:

Score volgens Cito (A,B,C,D,E):

DLE:

Cito SVS

Datum van afname:

DL:

Score volgens Cito (A,B,C,D,E):

DLE:

Bij sommige leerlingen kan aanvullend, diagnostische toetsing nodig zijn zoals:

PI – dictee:

Datum van afname:

DL:

DLE:

Achterstand: maanden

DLE – test spellen van T. de Vos:

Datum van afname:

DL:

Afgenomen dictee groep:

DLE :

Achterstand: maanden

STAP 5: Remediëring

Vul in wat er tot nu toe allemaal gedaan is aan remediëring voor deze leerling:

Handelingsplan 1:

Datum:

Aantal weken waarin dit handelingsplan loopt:

Afspraken met:

Doelstelling:

Evaluatie (wat is er gezegd over dit handelingsplan?)

.....

.....

Handelingsplan 2:

Datum:

Aantal weken waarin dit handelingsplan loopt:

Afspraken met:

Doelstelling:

Evaluatie (wat is er gezegd over dit handelingsplan?)

.....

.....

Handelingsplan 3:

Datum:

Aantal weken waarin dit handelingsplan loopt:

Afspraken met:

Doelstelling:

Evaluatie (wat is er gezegd over dit handelingsplan?)

.....

.....

Handelingsplan 4:

Datum:

Aantal weken waarin dit handelingsplan loopt:

Afspraken met:

Doelstelling:

Evaluatie (wat is er gezegd over dit handelingsplan?)

.....

.....

Handelingsplan 5:

Datum:

Aantal weken waarin dit handelingsplan loopt:

Afspraken met:

Doelstelling:

Evaluatie (wat is er gezegd over dit handelingsplan?)

STAP 6: Oudergesprek

Naar aanleiding van de door jou verzamelde gegevens kan men tot diverse conclusies komen. De leerling kan voldoen aan de criteria voor een vermoeden van dyslexie. Dan is het raadzaam om de ouders te adviseren een (verkort) dyslexieonderzoek te laten uitvoeren. Wanneer men leerproblematiek vermoed is het raadzaam om tevens een capaciteitenonderzoek te laten doen. Het vaststellen van dyslexie staat los van de intellectuele mogelijkheden.

Een gesprek met ouders begint met een goede voorbereiding vooraf. Het is belangrijk om van te voren af te spreken wie het gesprek zal leiden en wie daar verder bij aanwezig zullen zijn. Begin- en eindtijd worden afgesproken, evenals de plaats. Zorg voor een ruimte waar het gesprek ongestoord kan plaatsvinden. Er wordt een agenda opgesteld: wat wordt er aan de orde gesteld, in welke volgorde en wat is de bijdrage van iedere gesprekspartner. Bij de voorbereiding hoort ook het klaarleggen van de materialen. *(Zorg voor een duidelijke verwelkoming, eventueel met koffie of thee.)*

Oudergesprekken waarbij de intern begeleider aanwezig is zullen vaak ook door hem/haar geleid worden. Voordeel hiervan is dat de leerkracht vrijer kan praten. Het behoeft geen betoog, dat een minimaal redelijke relatie tussen ouders en leerkracht een “must” is. Er is voor ouders en leerkracht een gezamenlijk belang in een partnerschap, om ieder vanuit de eigen rol een betrokkenheid en zorg te bieden voor het kind. Daarbij geldt voor beide partijen dat ze elkaar in hun afzonderlijke rol in het partnerschap respecteren, hoe moeilijk dat (wederzijds) ook kan zijn. Kern van de zaak is, dat een wederzijdse vertrouwensbasis moet zijn. Een gesprek moet dan ook altijd met een positief doel worden gevoerd.

In het gesprek met de ouders zijn enkele stappen te onderscheiden:

- Het gesprek wordt ingeleid, opening en doel. In de opening laat men zien dat men betrokken is bij wat besproken wordt, maar ook dat men van plan is het gesprek op een zakelijke manier te leiden.
- De boodschap wordt verteld. Wat is er al besproken, welke conclusies zijn getrokken, wat is besproken in het team en welke voorstellen vloeien daaruit voort. Nadat de intern begeleider de kern van de boodschap heeft benoemd, kan enige aanvulling volgen.
- De reactie van de ouders wordt ingeschat. Ouders zullen, verbaal en non-verbaal, reageren op hetgeen gezegd wordt. Geef ouders de ruimte en trek niet te snel conclusies. Wanneer ouders het advies krijgen om externe hulp te zoeken, dan is het raadzaam om hen, als intern begeleider, de richting te wijzen.
- Het oudergesprek wordt beëindigd. Het is belangrijk hiervoor de tijd te nemen. Een snelle afsluiting onder tijdsdruk is onbevredigend. Let wel: een pak suiker in de supermarkt is zo gekocht, de aanschaf van een nieuwe auto vergt ook wat meer bedenktijd. Anderzijds kan een gesprek ook eerder eindigen dan afgesproken, namelijk alles is al gezegd. De afsluiting bestaat uit een samenvatting van het gesprek door de intern begeleider. Met de ouders evalueert men kort hoe het gesprek verlopen is. De vervolgstappen worden aangegeven en men bedankt de aanwezigen voor hun bijdrage bij het gesprek.

Soms moet er nieuws gebracht worden dat niet prettig is, het zogenaamde slecht-nieuws-gesprek. Als ouders al eerder op de hoogte gehouden zijn zal het nieuws niet uit de lucht komen vallen en minder hard aankomen.

Het is aan te raden om het gesprek te beginnen met het slechte nieuws. De rest van het gesprek kan dan gebruikt worden om de ouders te helpen bij het verwerken van het slechte nieuws. Dit lijkt soms moeilijk, maar “de eerste klap is een daalder waard” (Het lijkt ook moeilijk) omdat men niet vaak gewend is om zakelijk met elkaar om te gaan. Verder is het belangrijk om voldoende tijd te nemen voor het gesprek. Soms zijn meerdere gesprekken nodig, omdat blijkt dat men meer tijd nodig heeft om het te verwerken.

Wat men vooral NIET moet doen in een oudergesprek:

- uitstellen, om de hete brei heen draaien,
- star zijn,
- snel met adviezen en suggesties komen,
- vage of moeilijke termen gebruiken,
- ouders het nieuws laten raden,
- zelf veel aan het woord zijn,
- te persoonlijk worden,
- je eigen rol overschatten,
- het nieuws verzachten: “het komt wel goed”, “er is toch een vooruitgang als ik kijk naar het aantal woorden dat gelezen is.”
- Verstoppert door allerlei externe oorzaken te noemen,
- Je laten verleiden tot wilde uitspraken of toezeggingen.

Wat men vooral WEL moet doen:

- streef ernaar beide ouders te spreken, twee horen meer dan één en je hoeft het gesprek niet twee keer te voeren.
- wees eerlijk en oprecht,
- open vragen stellen,
- kom direct en professioneel ter zake,
- stelt u open en flexibel op,
- een niet te grote samenstelling,
- zoek samen naar verantwoordelijkheid,
- vraag om verduidelijking van uitspraken,
- een negatieve (onder)toon voorkomen,
- bij twijfel: niets toezeggen maar aangeven dat overleg gewenst is,
- vul het slechte nieuws aan met eigen beleving: “Ik vind het niet eenvoudig om dit jullie te zeggen.”
- geef ouders voldoende ruimte om te reageren, laat hen hun gevoel uiten,
- help ouders bij de verwerking met het nieuws, denk en voel met hen mee,
- help de ouders bij de vervolgstappen,
- organiseer een volgend gesprek,
- maak een verslag. Niet te lang, kort en kordaat.

Wanneer het gaat om besprekingen van de handelingsplannen is het verstandig om de ouders gelegenheid te bieden om commentaar te geven op de visie van de school.

In de fase van signalering kunnen de volgende vragen worden gesteld:

1. Herkennen zij de problemen?
2. Hadden zij de problemen verwacht?
3. Willen zij nog iets aan de problemen toevoegen?

Bij de analyse van het probleem kan men vragen:

1. Hoe zouden de gesignaleerde problemen verklaard kunnen worden?
2. Hoe denken de ouders over de analyse?
3. Hebben zij wellicht andere verklaringen? (ik kon vroeger ook slecht rekenen)

Bij planning en uitvoering horen vragen als:

1. Welke maatregelen gaat de school nemen?
2. Wie worden daarbij betrokken? (Kunnen ouders zelf een bijdrage leveren aan het oplossen van de problemen?)

Afspraken worden gemaakt over de evaluatie:

1. Op welke periode heeft het besproken handelingsplan betrekking?
2. Wanneer en door wie wordt gekeken naar het effect van de gekozen aanpak?
3. Wanneer vindt opnieuw overleg met de ouders plaats?

Als er op de Bolster een vermoeden is dat een kind dyslectisch is, worden de ouders tijdig ingelicht zoals je kunt lezen bij stap 6. Leerkrachten moeten wel echt reden hebben en kunnen aangeven waarop zij die mening baseren. Tijdens zo'n gesprek zal aangegeven worden dat een onderzoek naar dyslexie gewenst is.

Voor onze basisschool is het tot en met groep 6 niet noodzakelijk dat de verklaring aanwezig is, maar voor de verdere ontwikkeling van het kind is het wel belangrijk dat die verklaring er komt.

Ouders dienen een onderzoek naar dyslexie zelf aan te vragen en te financieren. Het is daarom verstandig dat de ouders eerst in hun Polis gaan kijken of er een vergoeding van de ziektekostenverzekering tegenover staat. Vervolgens zullen ze op zoek gaan naar een onderzoekscentrum waar het dyslexie onderzoek plaats zal gaan vinden.

Ouders zijn vrij in het zoeken naar onderzoekscentra. Wij hebben tot nu toe plezierige ervaringen met:

- Centrum voor diagnostiek en behandeling in Mill
- Opdidakt Boxmeer
- de Orthopedagoge van Optimus.

Ook zullen de leerkrachten aangeven welke stappen hij/zij gaat zetten om het kind te helpen. Dit zal deze leerkracht doen door middel van een handelingsplan. Daarin wordt aangegeven wat er in de klas allemaal aangepast of veranderd wordt.

Verder worden er ook adviezen voor thuis aangegeven. Welke mogelijkheden de ouders zelf hebben om hun kind te helpen / ondersteunen:

- Lees over dyslexie! Zorg dat je snapt wat er voor gevolgen het voor je kind heeft. Weet waarover je praat met docenten. De IB is ook in het bezit van boeken die over dit onderwerp gaan, laat ze die lezen of verwijfs de ouders door naar de IB-ers.
- Word lid van de oudervereniging Balans, of van de Vlaamse vereniging Sprankel, voor de contacten met andere ouders, voor informatie via lezingen, avonden en via het blad Balans Belang.
- Probeer zo concreet mogelijke informatie te krijgen op de vragen die je hebt aan docenten. Welk doel is er bij de begeleiding gesteld? Hoe wordt vooruitgang gecontroleerd? Wat is de rol van de ouders?
- Houd het proces scherp in de gaten. Zet je vragen op papier, zet conclusies en afspraken op papier, maak vervolgsafspraken.
- Wees je ervan bewust dat je altijd de volledige verantwoordelijkheid voor je kind hebt. Wacht niet te lang met actie ondernemen als er zaken fout lopen.
- Probeer zo concreet mogelijke informatie te krijgen op de vragen die je hebt aan behandelaars, psychologen en orthopedagogen. Wat is het doel dat er gesteld wordt? Vraag om een prognose en een voortgangsrapportage. Wat is de rol van de ouders?
- Veel voorlezen! Zoek heel leuke boeken, die niet te makkelijk zijn. Vraag eventueel advies in de bibliotheek. Veel voorlezen vergroot de woordenschat en leidt tot een beter leesbegrip omdat kinderen meer tekstervaring krijgen.
- Doe spelletjes waarbij gerekend moet worden met kinderen die moeite hebben met het automatiseren van sommen. Bijvoorbeeld Yahtzee, Triomino's
- Laat kinderen spelend leren met goede educatieve software. Het programma de woordenhaai kan aangeschaft worden en is een leuke en leerzame manier om met woorden bezig te zijn. Voor de bovenbouw kun je verwijzen naar www.overhoor.nl
- **Tekstverwerking** Natuurlijk gebruik je de spellingcontrole op de computer. Dat scheelt al veel fouten.
- **Reading Pen** Als iemand moeite heeft met het lezen van moeilijke woorden en zinnen. Als Engels lezen niet lukt.
- **Tekst laten voorlezen** Tekst naar spraakprogramma's kunnen teksten op het beeldscherm van de computer voorlezen.

- **Daisy spelers** Spelen cd's af van de Anders Lezen Bibliotheken. Daar kan iemand met dyslexie schoolboeken, andere boeken en tijdschriften bestellen op cd.

De school heeft op haar netwerk de digitale versie van Daisyspeler geïnstalleerd, zodat de kinderen met een dyslexieverklaring de CD's ook op school kunnen gebruiken en ouders geen twee daisyspelers hoeven aan te schaffen.

- **Spraakherkenning** Als je een tekst aan de computer dicteert, hoef je niet te schrijven. Voor sommige mensen is dat erg handig.
- **Luisterboeken** die je kunt lenen bij de bibliotheek.
- **Clareo** Dit is een tekstvoorleesprogramma. Het kind typt het woord in en het programma vertelt wat er staat, zodat je auditieve ondersteuning krijgt.

STAP 7: Gegevens voor een dyslexie verklaring

Vul deze gegevens in als er een reden is om de leerling op te geven voor een dyslexie onderzoek. Dit moet dan van tevoren wel besproken zijn met de IB-er en de ouders.

Naam:

Adres:

Geboortedatum:

School:

Groepsverloop:

Didactische leeftijd:

Beginsituatie groep:

Schooljaar:

Technisch lezen: DMT Kaarten (alle drie afnemen)

Datum van afname	Cito - norm	DLE
Kaart 1:		
Kaart 2:		
Kaart 3:		
Gemiddelde achterstand		

Datum van afname	Cito - norm	DLE
Kaart 1:		
Kaart 2:		
Kaart 3:		
Gemiddelde achterstand		

Datum van afname	Cito - norm	DLE
Kaart 1:		
Kaart 2:		
Kaart 3:		
Gemiddelde achterstand		

Leesbeeld:

BRUS; één – minuut – test: versie A / B

Datum afname:

DL:

Ruwe score:

DLE:

Standardscore:

Achterstand:

Leerrendement:

Foutenpercentage:

Uitslag DST:

Klepel versie A / B

Datum afname:
DL:
Ruwe score:
DLE:
Standaardscore:
Normen:
Achterstand:
Leerrendement:
Foutenpercentage:
Wat is het leesbeeld volgens de tabel?

Teksten lezen: AVI kaarten:

Datum van afname:
DL :
AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:
AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:
AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:
AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:
AVI kaart: beheerst in: Tijd: Fouten:
DLE :
Achterstand : maanden

Leestempo – en leestechiek:

Datum van afname:
DL:
DLE:
Achterstand:

Spelling Woorddictee Cito SVS

Datum	Versie	Aantal goed	Cito - norm	DLE	Achterstand

PI – dictee:

Datum van afname:
DL:
DLE:
Achterstand: maanden

DLE – test spellen van T. de Vos:

Datum van afname:
DL:
Afgenomen dictee groep:
DLE :
Achterstand: maanden

Remediëring

Technisch lezen:

Periode van extra hulp: van tot

Frequentie van de hulp:

Duur van de hulp per keer:

Gebruikte materialen:

Doelstelling:

.....

.....

Evaluatie:

.....

.....

Technisch lezen:

Periode van extra hulp: van tot

Frequentie van de hulp:

Duur van de hulp per keer:

Gebruikte materialen:

Doelstelling:

.....

.....

Evaluatie:

.....

.....

Spelling:

Periode van extra hulp: van tot

Frequentie van de hulp:

Duur van de hulp per keer:

Gebruikte materialen:

Doelstelling:

.....

.....

Evaluatie:

.....

.....

Spelling:

Periode van extra hulp: van tot

Frequentie van de hulp:

Duur van de hulp per keer:

Gebruikte materialen:

Doelstelling:

.....

.....

Evaluatie:

.....

.....

Het vermoeden van dyslexie is er of de dyslexieverklaring is binnen. Wat betekent dit voor de leerkracht?

Als leerkracht zijn er verschillende zaken in de klas die je kunt aanpassen op het moment dat een kind bij jou in de klas dyslectisch is. Bij ons op de Bolster is een vermoeden van dyslexie voldoende om deze aanpassingen toe te passen in de klas. Het kind hoeft dan geen officiële verklaring te hebben.

1. Vergroten van de teksten.
2. Bij de vakken waarbij de materialen aanwezig zijn de oefenstof via de koptelefoon (dus op bandje of cd-rom) aanbieden.
3. Laten typen
4. Flitsen
5. Spellingskaartje van Jose Schraven
6. Tafelkaartje
7. Spellingsschrift aanleggen
8. Schaduwdictee
9. Lezen via de interferentie methode van de Zuid Vallei.
10. Oefenen van spelling d.m.v. speciale spellingbegeleiding
11. Veel voorlezen van teksten, zodat de leerling kan "meelezen".
12. Pre – teaching (teksten van tevoren al een keer met het kind doornemen)
13. Extra tijd geven
14. Tijdens het schrijven in schriften steeds een regel overslaan
15. Bedekken van opdrachten die nog niet gedaan hoeven te worden. De les in stukjes aanbieden
16. Maak duidelijke afspraken met die leerling, m.b.t. tijdsduur van een opdracht
17. Geef overzicht m.b.t. werk waaraan dagelijks, wekelijks, maandelijks gewerkt moet worden. Zet dit op papier, vertel het regelmatig
18. Geef deze afspraken ook door aan ouders en evt. invallers en directie. De dyslectische leerling heeft moeite structuren snel eigen te maken.
19. Laat het kind vaak kladpapier gebruiken.
20. Zorg dat opdrachten goed begrepen worden. De leerling denkt vaak te snel dat hij de opdracht begrijpt. Wen hem een opdracht twee keer te lezen en laat hem vervolgens de opdracht in eigen woorden navertellen. Pas dan mag hij beginnen met de opdracht. (Het gaat hier om het herhaald lezen van een korte opdracht; indien het een grote tekst betreft , wordt de voorkeur gegeven aan een ingesproken band)
21. Laat de leerling niet meedoen met dictees die ver boven zijn niveau liggen. Dit betreft ook het tempo dat mogelijk boven zijn kunnen ligt . Spreek dictees op bandjes in en laat de kinderen die maken met cassetterecorder en koptelefoon tegelijk met de andere leerlingen.
22. De dyslectische leerling loopt de kans geïsoleerd te raken in de klas/groep, overleg met de leerling, of het probleem in de klas besproken kan worden. Het is heel belangrijk voor de leerling niet voor dom versleten te worden. Niet de

leerling is het probleem , maar de dyslexie is het probleem en dan nog vooral voor het kind zelf!

31

23. Vergelijk de leerling niet voortdurend met zijn klasgenoten. Een vermindering van spelfouten in een diktee van bijv. 25 naar 13 is een winst van 50%! Een waardeerende opmerking is dan op zijn plaats.
24. Werk met leerdoelen die haalbaar zijn, doelen die specifiek voor dit kind zijn geschreven.
25. Laat het kind niet voldoen aan een algemene groepsnorm; Pas deze aan het dyslectische kind aan.
26. Vraag niet alleen schriftelijke verwerkingen van de leerling, Mondeling kan hij vaak beter laten zien waartoe hij in staat is.
27. Vermoei het kind niet nodeloos met overschrijven. Laat hem soms alleen de antwoorden opschrijven bij taal en rekenwerk.
28. Besef dat een dyslectisch kind een normale of soms meer dan normale intelligentie heeft. De leerhonger die hieruit voortvloeit moet bevredigd worden.
29. Sta alle hulpmiddelen toe die lezen en schrijven kunnen vergemakkelijken. Dit kunnen zijn : kaarten met aandachtspunten, het maken van bandopnamen van uitleg die in de klas gegeven wordt, lijstjes enz.
30. Wanneer op school met eigen materiaal gewerkt wordt , zet dit dan op een bandje.

Voorbeeld van een dyslectisch Handelingsplan

Handelingsplan van:

Afspraken met:
Schoolvak:
Vakonderdeel:
Groep:
Klas:
Naam Leerkracht:
Startdatum:
Afdrukdatum:

Leerlingnummer:
Geboortedatum:
Leeftijd:
Inschrijfdatum:
DL:
Einddatum:

INFORMATIE

Doelstelling:

..... helpen een goede werkwijze op school te ontwikkelen ermee rekening houdend dat hij/zij dyslexie heeft. te begeleiden in het accepteren dat hij/zij dyslectisch is en hem/haar begeleiden in de dagelijkse omgang met zijn/haar schoolwerk. We zijn tevreden als voor de volgende vakken een hoger DLE haalt:

DMT: hoger dan DLE
Leestempo: hoger dan DLE
Leestehnik: hoger dan DLE:
Spelling: hoger dan DLE

Beginsituatie:

Op school blijkt dat een achterstand heeft opgebouwd bij lezen en spelling. Er is in voorgaande jaren nader gekeken naar deze achterstand en geprobeerd door middel van remedial teaching te helpen. Er zijn ook onderzoeken gedaan op school. Die onderzoeken erkende de achterstand bij lezen en spelling en zo kregen we een duidelijker beeld van

In gesprekken met de ouders zijn de vermoedens van zijn/haar leerachterstand veelvuldig besproken. Ouders en leerkracht hebben besloten dat er actie ondernomen moet gaan worden en dus is onderzocht door de RT-er. Hieruit bleek dat we aan een vermoeden van dyslexie moeten denken. Vervolgens is de leerkracht dit vermoeden met de ouders gaan bespreken, waarop de ouders ervoor gekozen hebben te laten onderzoeken door een orthopedagoog op vermoeden van dyslexie.

Uit het onderzoek is gebleken dat dyslexie heeft. Hij/zij heeft dan ook een dyslexie – verklaring gekregen. Er is door de orthopedagoog duidelijk weergegeven hoe we het beste kunnen gaan begeleiden op school. Deze adviezen worden meegenomen in dit handelingsplan:

Werkwijze:

- Voor alle toetsen krijgt meer tijd.
- krijgt de toetsen uitvergroot op 141%
- Voor de begrijpend lezen, technisch lezen en de zaakvakken krijgt pre – teaching. Er wordt besproken waar de les over zal gaan en er zal door wat oefenvormen geprobeerd worden de teksten al helder voor te krijgen. Ook thuis kan worden gevraagd de teksten al voor te bereiden. Hierbij mag hij/zij gebruik maken van de dyslectische hulpmiddelen.
- Er wordt een hulpschrift aangemaakt, waarin we alle hulpjes schrijven die nodig heeft en kan gebruiken.
- krijgt zoveel mogelijk auditieve ondersteuning. Teksten van begrijpend lezen, technisch lezen en de zaakvakken worden voorgelezen of staan op cd. Op de computer van school staat de digitale versie van de daisyspeler waar, dyslectische kinderen gebruik van mogen maken, mits ze zelf een daisyspeler thuis hebben.
- maakt gebruik van de beertjes van Meichenbaum, om zo het werk gestructureerd te kunnen maken.
- Op de tafel van Zijn een tafelkaart en een spellingskaart geplakt. Deze mag hij/zij gebruiken.
- De lessen van rekenen worden voor gekopieerd en vergroot. mag de antwoorden op de kopie invullen. Ook hoeft hij/zij minder te maken, zodat de oefenstof die gemaakt moet worden toch af is.
- mag voor taal en spelling gebruik maken van de computer, als hij/zij dit een meerwaarde vindt.

Materialen:

- Spellingskaart
- Tafelkaart
- Beertjes van Meichenbaum
- Extra boeken van begrijpend-, technisch lezen en de zaakvakken om thuis te kunnen voorbereiden.
- Cd's met voorgelezen teksten
- Uitvergrotingen op A3 van 141%
- Gebruik van de computer. (Word, Daisyspeler versies)

Toetsresultaten:

Vul hier de resultaten in die van belang zijn voor dit handelingsplan. Zowel de uitslagen van de Cito-toetsen als de rapportcijfers. Je kunt hier ook resultaten van voorgaande jaren opschrijven mits het van belang is voor je handelingsplan.

In dit handelingsplan gaat het vooral om de volgende uitslagen:

Rekenen: Score: DLE Rapport:

Spelling: Score: DLE Rapport:

DMT kaart 3: Score: DLE Rapport:

Begrijpend lezen: Score: DLE Rapport:

Leeswoordenschat: Score: DLE Rapport:

PI-dictee: Score: DLE Rapport:

Evaluatie:

Vul hier de opmerkingen van het vorige handelingsplan in en bepaal samen met de ouders een datum om het vervolg te evalueren. Schrijf op wie er tijdens deze evaluatie aanwezig dienen te zijn.

Laat de ouders altijd het handelingsplan ondertekenen!!!